

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

22 жовтня 2022 року,

протокол № 2.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СПАДКОВОГО ПРАВА»
для підготовки на другому освітньому рівні здобувачів
вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю
081 Право галузі знань 08 Право
за денною формою навчання**

Розробники навчально-методичних матеріалів – викладачі кафедри:

доцент кафедри цивільного права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

_____ М. В. Бориславська

16 вересня 2022 року,

Схвалено кафедрою цивільного права та процесу

16 вересня 2022 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри _____ С.Д.Гринько

Декан юридичного факультету

_____ В.М. Захарчук

16 вересня 2022 року

Погоджено методичною радою університету

22 жовтня 2022 року, протокол № 2.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

22 жовтня 2022 року

Обліковий обсяг навчально-методичних матеріалів – 1,5 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	4
	1.2.	Лекції	5
	1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	7
	1.4.	Самостійна робота студентів	19
	1.5.	Індивідуальні завдання	20
	1.6.	Підсумковий контроль	20
2.	Схема нарахування балів		22
3.	Рекомендовані джерела		23
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		27

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Спадкове право як підгалузь цивільного права	10	2	1	–	–	7	12	1	1	–	–	10
2.	Загальні положення спадкового права	11	2	1	–	–	7	12	1	1	–	–	10
3.	Спадкування за заповітом	11	2	2	–	–	7	13	2	1	–	–	10
4.	Спадкування за законом	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
5.	Здійснення права на спадкування	13	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
6.	Охорона спадкового майна	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
7.	Договори у спадковому праві	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
8.	Захист спадкових прав за законодавством України.	13	1	1	–	–	8	12	1	1	–	–	10
9.	Загальна характеристика спадкового права зарубіжних країн	11	1	1	–	–	8	12	1	–	–	–	7
	Усього годин:	105	16	14	–	–	69	109	10	8	–	–	87

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Ден на форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	<i>Спадкове право як підгалузь цивільного права.</i>	2	1
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6.	Поняття та предмет спадкового права. Спадкові правовідносини. Характерні риси спадкових правовідносин. Принципи спадкового права: Принцип універсальності спадкового правонаступництва. Принцип свободи заповіту. Принцип забезпечення прав та інтересів обов'язкових спадкоємців. Принцип свободи вибору у спадкоємців, які закликаються до спадкування. Джерела спадкового права. Спадковий реєстр: поняття, значення, правила ведення.		
2.	<i>Загальні положення спадкового права.</i>	2	1
2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5. 2.6.	Спадкове правонаступництво. Поняття та види спадкування, їх співвідношення. Поняття права на спадкування та підстави його виникнення. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкодавці та спадкоємці. Спадщина (спадкова маса). Особливості спадкування деяких прав та обов'язків, що належали спадкодавцю. Права та обов'язки, щоне входять до складу спадщини. Відкриття спадщини. Час та місце відкриття спадщини, їхзначення.		
3.	<i>Спадкування за заповітом.</i>	2	2
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6. 3.7. 3.8. 3.9.	Поняття та особливості заповіту. Свобода заповіту, її зміст та межі. Заповідальна правосуб'єктність (тестаментоздатність). Вимоги до заповіту. Форма та порядок складання заповіту. Окремі види заповітів. Зміст заповіту. Окремі заповідальні розпорядження (підпризначення спадкоємця; заповідальний відказ (легат); покладання; встановлення сервітуту; призначення виконавця заповіту). Поняття, зміст та суб'єкти права на обов'язкову частку в спадщині. Виконання заповіту. Зміна та скасування заповіту. Визнання заповіту недійсним.		
4.	<i>Спадкування за законом.</i>	2	1
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5.	Підстави виникнення права на спадкування за законом. Спадкоємці за законом, порядок їх закликання до спадкування. Особливості спадкування усиновлених та усиновлювачівспадкодавця.		

	Частки спадкоємців за законом у спадковій масі. Спадкування за правом представлення.		
5.	Здійснення права на спадкування.	2	1
5.1.	Прийняття спадщини. Способи та строк прийняття спадщини.		
	Правові наслідки прийняття спадщини.		
5.2.	Спадкова трансмісія.		
5.3.	Відмова від прийняття спадщини, її оформлення і правові наслідки.		
5.4.	Розподіл спадкового майна.		
5.5.	Оформлення спадкових прав.		
5.6.	Оподаткування спадщини.		
5.7.	Відповідальність спадкоємця за боргами спадкодавця.		
6.	Охорона спадкового майна	2	1
6.1.	1. Підстави для вжиття заходів з охорони спадкового майна.		
6.2.	2. Заходи по охороні спадковим майном.		
6.3.	2.1.Опис майна		
	2.2.Призначення охоронця спадкового майна		
6.4.	2.3.Передача на зберігання окремих видів спадкового майна		
6.5.	2.4.Передача речей, що не мають цінності у зв'язку зі зносом		
	2.5.Передача на зберігання продуктів харчування		
	2.6.Видача грошових сум із спадкового майна		
	3. Встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, та встановлення над ним опіки.		
	4. Управління спадковим майном.		
	5. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту.		
7.	Договори у спадковому праві.	2	1
7.1.	Правочини (поняття) у спадковому праві: поняття,		
7.2.	значення, класифікація.		
7.3.	Спадковий договір.		
	Інші договори в спадковому праві:		
	7.3.1.Договір про зміну розміру часток у спадщині.		
	7.3.2.Договір про поділ спадщини.		
	7.3.3.Договір про зміну черговості спадкування.		
	7.3.4.Договір між спадкоємцями та виконавцем заповіту.		
8.	Захист спадкових прав за законодавством України.	1	1
8.1.	Судове визнання спадкових прав. Види справ про спадкування.		
8.2.	Визнання спадщини відумерлою.		
8.3.	Особливості спорів у спадкових справах.		
8.4.	Актуальна судова практика у спадкових спорах.		
9.	Загальна характеристика спадкового права зарубіжних країн.	1	1
	1. Підходи до міжнародного регулювання спадкових відносин.		

	2. Правове регулювання спадкування у країнах ЄС та США 3. Колізійні питання спадкування за законодавством України.		
Усього		16	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1-2. Спадкове право як підгалузь цивільного права.

Загальні положення спадкового права

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та предмет спадкового права.
2. Спадкові правовідносини. Характерні риси спадкових правовідносин.
3. Принципи спадкового права:
 - 3.1. *Принцип універсальності спадкового правонаступництва.*
 - 3.2. *Принцип свободи заповіту.*
 - 3.3. *Принцип забезпечення прав та інтересів обов'язкових спадкоємців.*
 - 3.4. *Принцип свободи вибору у спадкоємців, які закликаються до спадкування.*
4. Джерела спадкового права.
5. Спадковий реєстр: поняття, значення, правила ведення.
6. Загальні положення спадкового права:
 - 1.1. Спадкове правонаступництво.
 - 1.2. Поняття та види спадкування, їх співвідношення.
 - 1.3. Поняття права на спадкування та підстави його виникнення.
 - 1.4. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкодавці та спадкоємці.
 - 1.5. Спадщина (спадкова маса). Особливості спадкування деяких прав та обов'язків, що належали спадкодавцю. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини.
 - 1.6. Відкриття спадщини. Час та місце відкриття спадщини, їх значення.

Задача 1

Захаров проживав в Києві в трикімнатній квартирі. У зв'язку з підприємницькою діяльністю, якою він займався, йому часто доводилося бувати у відрядженнях у Варшаві та Парижі, що і побудило його придбати у Варшаві двокімнатну, а в Парижі однокімнатну квартири.

Повертаючись в липні 2015 р. з Іспанії, де він відпочивав, Захаров загинув в авіакатастрофі. Із заявою про прийняття спадщини звернулись його син і непрацездатна сестра, яка проживала з сім'єю в м. Славута. Встановлено, що Захаров епізодично надавав сестрі істотну матеріальну допомогу. Крім зазначеного вище майна, Захарову належало й інше майно, в тому числі двоповерховий котедж в містечку Вишгород під Києвом.

Визначте місце відкриття спадщини. Чи буде покликана до спадкоємства непрацездатна сестра Захарова?

Задача 2

На шосе Вінниця-Київ сталася аварія, в результаті якої загинули Карнач Олександр і його неповнолітній син Михайло. Його дружина Карнач Людмила, яка їхала разом з ними, була доставлена в лікарню, в якій, не приходячи до тями, в той же день померла.

Подружжю Карнач належали житловий будинок, побудований під час їхнього спільного життя, та різне майно, що було їхньою спільною власністю. Крім того, незадовго до загибелі подружжя родичи Людмили подарували їй цінний меблевий гарнітур. У будинку загиблого подружжя були виявлені дві ошадні книжки. Одна з них з

внеском на суму 28 тис. грн. належала чоловікові, а друга - з внеском на суму 25 тис. грн. - дружині.

На спадщину, яка відкрилося після смерті подружжя, претендують: 1) непрацездатна мати Карнач; 2) батьки Карнач Людмили; 3) їх син Петро, який перебуває на строковій службі в Збройних силах України.

Хто з них і яке майно буде спадкувати?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: спадкове право; спадкові правовідносини; принцип універсальності спадкового правонаступництва; принцип свободи заповіту; принцип забезпечення прав та інтересів обов'язкових спадкоємців; принцип свободи вибору у спадкоємців, які закликаються до спадкування; спадковий реєстр, спадкове правонаступництво; види спадкування; спадкодавець; спадкоємець; спадщина (спадкова маса); права та обов'язки, що не входять до складу спадщини; час відкриття спадщини, місце відкриття спадщини.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто ознайомитися з положеннями Наказу Міністерства юстиції України від 7.07.2011 р. № 1810/5 «Про затвердження Положення про Спадковий реєстр», а також Цивільного кодексу України.

Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424#Text

Конвенція про запровадження системи реєстрації заповітів від 16.05.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_678#Text

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Семінарське заняття 2

Тема 3. Спадкування за заповітом

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та особливості заповіту.
2. Свобода заповіту, її зміст та межі.
3. Заповідальна правосуб'єктність (тестаментоздатність).
4. Вимоги до заповіту. Форма заповіту. Порядок складання заповіту. Суб'єкти, які

наділені повноваженнями щодо посвідчення заповітів. Внесення інформації про заповіт до Спадкового реєстру.

5. Окремі види заповітів:

5.1. *Заповіт з умовою.*

5.2. *Секретний заповіт*

5.3. *Заповіт подружжя.*

5.4. *Інші види заповітів за різноманітними класифікаціями.*

6. Зміст заповіту. Окремі заповідальні розпорядження:

6.1. *Підпризначення спадкоємця.*

6.2. *Заповідальний відказ (легат).*

6.3. *Покладання.*

6.4. *Встановлення сервітуту.*

6.5. *Призначення виконавця заповіту.*

7. Поняття, зміст та суб'єкти права на обов'язкову частку в спадщині.

8. Виконання заповіту.

9. Зміна та скасування заповіту. Визнання заповіту недійсним.

Задача 1

Помер Вашкевич. Після його смерті залишилося наступне майно: житловий будинок, предмети домашньої обстановки та вжитку, легковий автомобіль, гараж, садовий будиночок та земельна ділянка в садівничому товаристві, грошовий внесок, заповіданий недержавному інституту.

У 2007 р. Вашкевич заповів все майно Васильєву. Через два роки він склав новий заповіт, згідно з яким всі його майно мало перейти до Ворона, його давнього друга. Через кілька місяців Вашкевич посвідчив наступний заповіт, яким скасував заповіт, складений ним в 2007 р.

На спадщину претендують: дочка Вашкевича, його неповнолітній онук, батько якого (син Вашкевича) помер до відкриття спадщини, Воронов та недержавний інститут.

Хто буде закликаний до спадкування і як повинно бути розподілене майно?

Задача 2

Позивачка Кузнєцова перебувала в зареєстрованому шлюбі з Ковальовим з 1978 року. Під час спільного життя ними був побудований житловий будинок.

Після смерті Ковальова стало відомо, що він в 2009 році склав заповіт, за яким одну половину будинку заповів позивачці, а другу - дочкам від першого шлюбу - Брінцалової і Рибкіної (відповідачка по справі).

Посилаючись на те, що будинок є спільною сумісною власністю подружжя, а тому Ковальов не мав права розпоряджатися всім будинком, Кузнєцова просила визнати за нею право власності на половину будинку, а також виділити їй 1/4 будинку згідно із заповітом.

Районний суд задовольнив позов Кузнєцової частково. Їй була виділена половина будинку як співвласнику. Виходячи зі змісту заповіту, суд витлумачив волю спадкодавця таким чином, що він мав намір залишити половину будинку дружині і половину дітям. Тому з заповіданої дітям половини будинку суд виділив позивачці лише обов'язкову частку, визнавши заповіт тим самим недійсним лише в цій частині.

Чи правильне рішення виніс суд?

Задача 3

Дружина відомого художника незабаром після його смерті склала заповіт, за яким все майно залишала племіннику чоловіка Іванову, але при цьому зобов'язувала його здійснювати щомісячні довічні виплати в розмірі не нижче мінімальної заробітної праці її подрузі Осетровій, а в їхньому будинку організувати музей художника з постійно діючою виставкою його картин. Через два роки вона померла.

Іванов, ознайомившись зі змістом заповіту, дізнався також, що померла має значну

заборгованість по позиці і тому вирішив відмовитися від спадщини.

Осетрова, знаючи зміст заповіту своєї подруги, звернулася до Іванова за отриманням передбачених в заповіті виплат і зажадала терміново приступити до організації музею в будинку художника. Іванов відмовився від виконання її вимог. Інших спадкоємців у померлої не було.

До кого повинна звернутися Осетрова за виконанням заповіту?

Задача 4

Кулак заповів своє майно Стрелку, але оскільки Шиманський мав право на обов'язкову частку, то суд визнав заповіт Кулака частково недійсним. Незабаром після цього Шиманський, не встигнувши прийняти спадщину у вигляді обов'язкової частки, помер.

Чи може перейти до спадкоємців Шиманського в порядку спадкової трансмісії право на прийняття обов'язкової частки?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: заповіт; свобода заповіту; заповідальна правосуб'єктність (тестаментоздатність); форма заповіту; суб'єкти, які наділені повноваженнями щодо посвідчення заповітів; заповіт з умовою; секретний заповіт; заповіт подружжя; підпризначення спадкоємця; заповідальний відказ (легат); покладання; встановлення сервітуту; призначення виконавця заповіту; право на обов'язкову частку в спадщині; зміна та скасування заповіту; визнання заповіту недійсним.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів та акті вищих судових органів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-p#Text>

Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-p>

Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Тема 4. Спадкування за законом
Питання для усного опитування та дискусії

1. Підстави виникнення права на спадкування за законом.
2. Спадкоємці за законом, порядок їх закликання до спадкування.
3. Особливості спадкування усиновлених та усиновлювачів спадкодавця.
4. Частки спадкоємців за законом у спадковій масі.
5. Спадкування за правом представлення.

Задача 1

В автомобільній катастрофі загинули Зверева та її дочка Кулікова. На спадщину претендують дочка Куликової і рідна сестра Зверєвої.

Хто з них буде закликаний до спадкування?

Задача 2

Після смерті громадянина Пупка в нього залишилося майно на 10 000 грн. Про своє бажання отримати це майно заявили 12-річна дочка, 82-річна мати і два брати померлого (відповідно 30 та 62 років). *Прийміть рішення в цій ситуації.*

Задача 3

Після смерті самотньої жінки, заповіту щодо її власного будинку та майна на суму 16 000 грн не було виявлено. Родичів в неї також не було. Постало питання про подальшу долю майна жінки. *Як ви вирішите цю ситуацію?*

Задача 4

У померлої громадянки Крошки залишилися мати і чоловік. Крім того, громадянка мала двох братів і сестру. Мати, чоловік і сестра відмовилися від спадщини. *Дайте їй відповідь про долю заповіту.*

Задача 5

2 січня 2015 року помер громадянин Пилипов, після смерті якого залишилось спадкове майно у вигляді квартири в місті Суми. До нотаріальної контори звернувся Новіков, який є онуком двоюрідної сестри спадкодавця з заявою про прийняття спадщини. *Чи належить Новіков до якої-небудь черги спадкоємців за законом. В якому разі він може одержати свідоцтво про право на спадщину?*

Задача 6

Матвієнко проживав з матір'ю, двома дітьми та братом в будинку. Після його смерті залишилася його частка будинку, пай в кооперативі на суму 2500 грн., автомашина і предмети домашнього вжитку.

Хто є спадкоємцями в даному випадку. Як буде розподілено спадкове майно?

Задача 7

Після смерті Іванова залишалася спадщина на суму 56 000 грн. Майно і кошти були придбані за період спільного життя з дружиною. З ним проживала тітка, яка знаходилася на його утриманні. З родичів є син, який проживав окремо (повнолітній), дружина, мати.

Івановим був складений заповіт на четверту частку всього майна, за яким спадкоємцем цієї частки є син.

Хто і в якій частці отримає спадкове майно?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: спадкування за законом; спадкоємці за законом; черговість спадкування

за законом; спадкування усиновлених та усиновлювачів спадкодавця; спадкування за правом представлення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів та акті вищих судових органів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>

Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text>

Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 р. № 7-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93#Text>

Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм законодавства про власність та спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1387/0/4-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1387740-12#Text>

Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Семінарське заняття 4

Тема 5. Здійснення права на спадкування

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.Прийняття спадщини. Способи та строк прийняття спадщини. Правові наслідки прийняття спадщини.
- 2.Спадкова трансмісія.
- 3.Відмова від прийняття спадщини, її оформлення і правові наслідки.
- 4.Розподіл спадкового майна
5. Оформлення спадкових прав.
- 6.Оподаткування спадщини.
- 7.Відповідальність спадкоємця за боргами спадкодавця.

Задача 1

Після смерті Васильєва, який працював завідувачем складу, була виявлена недостача матеріальних цінностей. Частина недостачі була погашена грошима, що належали Васильєву. Склад пред'явив позов про стягнення решти суми недостачі до Харитоновой, яка отримала за заповітом Васильєва 120 000 грн.

Суд першої інстанції позов задовольнив. Апеляційний позов визнав рішення суду першої інстанції правильним. Ці суди виходили з того, що Харитонova, отримавши у спадок 120 000 грн., На підставі ст. 1282 ЦКУ спадкоємець відповідає за борги спадкодавця.

На рішення була подана касаційна скарга. В ній, зокрема, було вказано, що відповідачка гроші отримала не в спадщину, а на підставі укладеного договору добровільного страхування від нещасного випадку, за яким була призначена одержувачем страхових сум на випадок смерті страхувальника. Отже, 1282 ЦКУ не може бути застосована до даної ситуації, оскільки страхове забезпечення, яке повинно бути виплачено третій особі, не входить до спадкової маси і на нього не може бути звернено стягнення за боргами спадкодавця.

Чи правильне рішення суду апеляційної інстанції?

Задача 2

10-річний Юра проживав з батьком, матір'ю і бабусею. Після смерті матері його батько одружився і незабаром перейшов жити до дружини. Юра залишився з бабусею, яка, оскільки батько не надавав допомоги у вихованні сина, всі турботи по його вихованню та утриманню прийняла на себе.

Через три роки бабуся померла і Юра став проживати з батьком. На спадщину, що залишилася після смерті бабусі, претендують її дочка і син.

Батько Юри звернувся в юридичну консультацію за роз'ясненням, чи є Юра спадкоємцем бабусі

Дайте роз'яснення батькові Юри.

Задача 3

Технолог Сидоров сконструював гідравлічний прес нової конструкції, який дозволяв вирішити технічне завдання в сфері обробки металу тиском. Після того як на заводі, де працював Сидоров, переконалися, що конструкція дає позитивний ефект, підвищує продуктивність праці, Сидоров почав оформляти заявку на видачу патенту на сконструйований ним гідравлічний прес. Однак заявка не була подана в Белгоспатент в зв'язку з раптовою смертю Сидорова.

У числі спадкоємців Сидорова виявився Трофимов, родич з вищою технічною освітою, який встановив, що оформлення заявки на видачу патенту Сидоровим було майже завершено: залишилися скласти лише реферат.

Трофимов склав реферат і подав заявку на видачу патенту. Однак в прийнятті заявки було відмовлено, так як в матеріалах заявки відсутній договір про передачу Сидоровим права на подачу заявки, а деякі її матеріали вимагають доповнень і уточнень.

Чи вправі Трофимов подати заявку на винахід, зроблений Сидоровим?

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: прийняття спадщини; способи прийняття спадщини; строк прийняття спадщини; спадкова трансмісія; відмова від прийняття спадщини; розподіл спадкового майна; оформлення спадкових прав; відповідальність спадкоємця за боргами спадкодавця.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів та акті вищих судових органів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>

Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р.

№ 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 р. № 7-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93#Text>

Про затвердження Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 № 1810/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11#Text>

Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Семінарське заняття 5

Тема 6. Охорона спадкового майна

Питання для усного опитування та дискусії

1. Підстави для вжиття заходів з охорони спадкового майна.
2. Заходи по охороні спадковим майном:
 - 2.1. Опис майна;
 - 2.2. Призначення охоронця спадкового майна;
 - 2.3. Передача на зберігання окремих видів спадкового майна;
 - 2.4. Передача речей, що не мають цінності у зв'язку зі зносом;
 - 2.5. Передача на зберігання продуктів харчування
 - 2.6. Видача грошових сум із спадкового майна
3. Встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, та встановлення над ним опіки.
4. Управління спадковим майном.
5. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: охорона спадкового майна; призначення охоронця; опіка над майном; управління спадковим майном, виконавець заповіту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text>

Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р.

№ 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 р. № 7-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93#Text>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Семінарське заняття 6

Тема 7. Договори у спадковому праві

Питання для усного опитування та дискусії

1. Правочини (поняття) у спадковому праві: поняття, значення, класифікація.
2. Спадковий договір.
3. Інші договори в спадковому праві:
 - 3.1. Договір про зміну розміру часток у спадщині;
 - 3.2. Договір про поділ спадщини;
 - 3.3. Договір про зміну черговості спадкування;
 - 3.4. Договір між спадкоємцями та виконавцем заповіту.

Задача 1

Проаналізуйте ситуацію:

Між Людмилою Сич та Луком було укладено спадковий договір, за яким Сич в якості відчужувача передає у власність Лука домоволодіння, а Лук зобов'язується щоденно забезпечувати відчужувача за свій рахунок продуктами харчування згідно норм, встановлених державою для людей похилого віку, та виконувати ремонт житлового будинку і господарських будівель. Внаслідок невиконання набувачем умов договору Сич звернулася до суду з позовною заявою, в якій просила розірвати спадковий договір та повернути їй домоволодіння. При вирішенні даної справи суд, виходячи з того, що обов'язки набувача за спадковим договором здебільшого зводилися до надання утримання відчужувачеві, керувався положеннями про довічне утримання, зокрема ст.ст. 744, 755 ЦК України, однак ухвалив рішення про розірвання спадкового договору, норми про який взагалі не застосовувалися при ухваленні рішення.

Задача 2

Проаналізуйте ситуацію.

Між Катериною та її двома синами Романом та Олегом було укладено спадковий договір. Роман та Олег є набувачами за спадковим договором, які після смерті матері - Катерини набувають у власність по $\frac{1}{4}$ належного їй на праві власності будинку, взамін чого Роман та Олег зобов'язуються виконувати розпорядження Катерини щодо забезпечення її належними лікувальними засобами незалежно від їх вартості згідно з рецептами лікарів, продуктами харчування, по необхідності одягом та доглядом. Внаслідок того, що Роман відмовлявся виконувати зобов'язання, взяті на себе за умовами договору, вчиняв безпідставні сварки та проявляв неадекватне ставлення до Катерини, вона звернулася з позовом до Романа про розірвання спадкового договору в частині прав і обов'язків Романа за спадковим договором.

Олег в процесі виступає як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору. Виходячи з того, що Роман відмовляється виконувати зобов'язання, взяті на себе за умовами договору, та керуючись ч. 1 ст. 1308 ЦК України, суд ухвалив рішення задовольнити позов: розірвати спадковий договір, укладений між Катериною, з однієї сторони, та Романом та Олегом, з іншої, але лише в частині, що стосується прав і обов'язків Романа за спадковим договором.

Задача 3

Проаналізуйте ситуацію.

Між Пушком та Вакулою 20 липня 2006 р. був укладений спадковий договір, за яким Пушок в разі своєї смерті передає Вакулі належну йому на праві власності квартиру, а Вакула зобов'язується довічно утримувати Пушка, і який сторони домовилися посвідчити нотаріально протягом 10 днів після його укладення.

Однак нотаріально посвідчений такий договір не був. Після смерті Пушка Дед пред'явив позов до Вакули про усунення перешкод в користуванні майном, а В. Вакула, який виконав умови спадкового договору, звернувся до суду з зустрічним позовом до Деда про визнання спадкового договору дійсним на тій підставі, що Пушок ухилився нотаріально посвідчити спадковий договір, посилаючись на зайнятість, а Вакула виконав свої обов'язки відповідно до умов договору, що підтверджується показаннями свідків.

Суд, керуючись ч. 2 ст. 220 ЦК України та приймаючи до уваги, що сторони, які уклали спадковий договір, домовилися щодо всіх істотних його умов, Вакула виконував розпорядження Пушка та утримував його за свої кошти, а останній ухилився від нотаріального посвідчення договору, ухвалив, що цей договір повинен бути визнаний дійсним і за Вакулою може бути визнано право власності на квартиру, визначену спадковим договором. Суд ухвалив позов про визнання спадкового договору, не посвідченого нотаріально, задовольнити: визнати спадковий договір дійсним та визнати за Вакулою право власності на квартиру.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : правочини в спадковому праві; спадковий договір; договір про зміну розміру часток у спадщині; договір про поділ спадщини; договір про зміну черговості спадкування; договір між спадкоємцями та виконавцем заповіту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів та акті вищих судових органів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Семінарське заняття 7

Тема 8. Захист спадкових прав за законодавством України.

Тема 9. Загальна характеристика спадкового права зарубіжних країн

Питання для усного опитування та дискусії

1. Судове визнання спадкових прав. Види справ про спадкування.
2. Визнання спадщини відумерлою.
3. Особливості спорів у спадкових справах.
4. Актуальна судова практика у спадкових спорах.
5. Підходи до міжнародного регулювання спадкових відносин.
6. Правове регулювання спадкування у країнах ЄС та США
7. Колізійні питання спадкування за законодавством України.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : захист спадкових прав, відумерла спадщина, судова практика, : спадкове право зарубіжних країн; колізійні положення спадкування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів та акті вищих судових органів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40. Ст. 492.

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424#Text

Конвенція про запровадження системи реєстрації заповітів від 16.05.1972 р. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_678#Text

Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм законодавства про власність та спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1387/0/4-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1387740-12#Text>

Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто ознайомитися з наступною літературою:

Кармаза О.О. Спадкування у сучасному міжнародному приватному праві: Автореф. дис... канд. юрид. наук. Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Київ, 2006. 18 с.

Шама Н.П. Правове регулювання спадкового договору в зарубіжних країнах. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції. 9-10 лютого 2006 р. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. С. 491-493

Шама Н.П. Порівняльно-правова характеристика спадкового договору за законодавством конференції студентів та аспірантів. 24-25 лютого 2006 р. Одеса: Фенікс, 2006. С. 53-55.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Спадкове право як підгалузь цивільного права

Завдання 1. Напишіть есе на тему: «На мою думку, найважливіший принцип спадкового права це ...».

Тема 2. Загальні положення спадкового права

Завдання 1. Проаналізуйте зміст ст. 1232-1 ЦК України. Розкрийте поняття «спеціальне майнове право».

Тема 3. Спадкування за заповітом

Завдання 1. До вас звернувся клієнт з проханням допомогти скласти йому заповіт. Складіть проект заповіту (на вибір):

- а) на все майно на користь кількох спадкоємців із зазначенням часток у спадщині;
- б) розподілом майна між спадкоємцями та підпризначенням спадкоємця.
- в) із заповідальним відказом.

г) заповіт подружжя.

Тема 4. Спадкування за законом

Завдання 1. Проаналізуйте порядок зміни черговості спадкування (договірний та судовий).

Тема 5. Здійснення права на спадкування

Завдання 1. Здійсніть порівняльний аналіз спадкування за правом представлення та спадкової трансмісії.

Завдання 2. Визначте перелік осіб, які звільняються від сплати державного мита за видачу свідоцтва про право на спадщину.

Тема 6. Охорона спадкового майна

Завдання 1. Складіть проект акту про опис спадкового майна.

Тема 7. Договори у спадковому праві

Завдання 1. Складіть проект спадкового договору.

Тема 8. Захист спадкових прав за законодавством України

Завдання 1. Складіть проект позовної заяви про визнання заповіту недійсним.

Тема 9. Загальна характеристика спадкового права зарубіжних країн

Завдання 1. Здійсніть порівняльний аналіз підстав спадкування, передбачених законодавством України та законодавством зарубіжних країн (від двох країн, на власний вибір).

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальними завданнями студента є завдання для самостійної роботи. Дані завдання носять практичний та теоретичний характер.

1. Вимоги до виконання та оформлення студентами індивідуальних завдань (самостійної роботи)

Індивідуальним завданням студента є завдання для самостійної роботи, яке виконується кожним студентом індивідуально. Для студентів денної форми навчання воно виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Індивідуальні завдання виконуються усіма студентами під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Індивідуальні завдання кожним студентом здійснюються протягом семестру у письмовому вигляді на аркушах А-4. Робота починається з титульного аркуша. Титульний аркуш оформляється за зразком 1.

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Зверху кожної сторінки повинно бути зазначено на назву теми.

Виконані індивідуальні завдання по кожній темі студент обов'язково повинен приносити на семінар з відповідної теми, на якій завдання оцінюється викладачем. Індивідуальні завдання виконується за висунутими вимогами, єдиними для усіх студентів.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Питання для підсумкового контролю

1. Поняття та особливості спадкового права.
2. Основні принципи спадкового права.
3. Поняття та значення спадкування.
4. Підстави спадкування.
5. Спадкові правовідносини та їх суб'єкти.
6. Спадкодавець.
7. Правовий статус спадкоємців.
8. Поняття та особливості спадщини.
9. Склад спадкового майна.
10. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини.
11. Усунення від права на спадкування.
12. Відкриття спадщини.
13. Час відкриття спадщини та правове значення його встановлення.
14. Місце відкриття спадщини та правове значення його визначення.
15. Особливості спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі).
16. Особливості спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.
17. Особливості спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, що була завдана спадкодавцем.
18. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.
19. Види спадкування та їх характеристика.
20. Поняття та зміст заповіту.
21. Види заповітів.
22. Заповіт з умовою.
23. Заповіт подружжя.
24. Секретний заповіт.
25. Право заповідача на призначення спадкоємців.
26. Види заповідальних розпоряджень заповідача.
27. Заповідальний відказ.
28. Встановлення сервітуту в заповіті.
29. Підпризначення спадкоємців.
30. Форма заповіту.
31. Порядок посвідчення заповіту.
32. Посвідчення заповіту при свідках.
33. Право на обов'язкову частку у спадщині.
34. Скасування та зміна заповіту.
35. Тлумачення заповіту.
36. Таємниця заповіту.
37. Недійсність заповіту.
38. Підстави спадкування за законом.
39. Коло спадкоємців за законом.
40. Спадкування усиновленими та усиновлювачами.
41. Черговість спадкування за законом.
42. Спадкування за правом представлення.
43. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.
44. Визнання спадщини відумерлою
45. Прийняття спадщини.
46. Строк для прийняття спадщини. Правові наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.
47. Способи прийняття спадщини.
48. Право на відмову від прийняття спадщини.
49. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи.

50. Спадкова трансмісія та спадкування за правом представлення.
51. Поділ спадкового майна між спадкоємцями.
52. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора.
53. Охорона спадкового майна.
54. Заходи по охороні спадковим майном.
55. Управління спадщиною.
56. Встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин.
57. Виконання заповіту.
58. Повноваження виконавця заповіту.
59. Контроль за виконанням заповіту.
60. Оформлення права на спадщину.
61. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину.
62. Спадковий договір.
63. Договори в спадковому праві.
64. Судове визнання спадкових прав. Види справ про спадкування.
65. Визнання спадщини відумерлою.

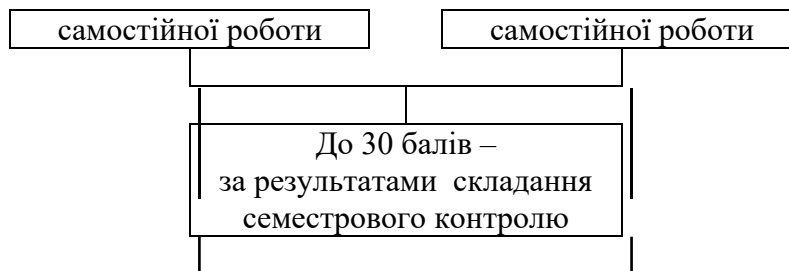
Приклад екзаменаційного білету

1. Черговість спадкування за законом.
2. Спадкова трансмісія та спадкування за правом представлення.
3. Поділ спадкового майна між спадкоємцями.

2. Схема нарахування балів

1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно дотакій схеми:

2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій								
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Денна	9	1,1	2,2	3,3	4,4	5,6	6,7	7,8	8,9	10

3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 семінарських занять за денною формою навчання. За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

4. Обсяг балів, здобутих студентом за самостійну роботу (індивідуальні завдання), обчислюється за сумою балів, здобутих за виконання кожного із цих завдань у таких межах:

Загальна кількість балів за самостійну роботу за семестр	Кількість Блоків завдань (БЗ) за семестр	Макс. кількість балів за кожну тему
20	9	2,2

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

1. Заїка Ю. О., Рябоконь Є. О. Спадкове право. Навч. Посібник. За ред. О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 240 с.

2. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

4. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
5. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text>
6. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09>
7. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>
8. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>
9. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>
10. Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 р. № 7-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93#Text>
11. Про затвердження Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 № 1810/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11#Text>
12. Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>
13. Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм законодавства про власність та спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1387/0/4-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1387740-12#Text>
14. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text>
15. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>
16. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Спадкове право: Підручник. Київ: Алерта ; КНИ ; ЦУЛ, 2009. 264 с.
17. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
18. Спадкове право (Нотаріат. Адвокатура. Суд) : Науково-практичний посібник. Заред. С. Я. Фурса. Київ, 2008. 627 с.
- Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник]. С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін. : [за заг. ред. С. С. Бичкової]. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2014. 496 с.
15. Цивільне право України. Особлива частина : [підручник]. Т. В. Боднар, С. И. Бервено, С. М. Безклубий та ін.; [за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика]. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 1176 с.
16. Цивільний кодекс України: коментар. [за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко]. Одеса : Юрид. л-ра, 2004. 1112 с.
17. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / Є. О. Харитонов, О. А. Підпригора, Ю. С. Червоний та ін.; [за ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко]. Харків : ТОВ «Одіссей», 2003. 856 с.
18. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. Є. О. Харитонов, І. М. Кучеренко, О. І. Харитонova та ін.; [за ред. Є. О. Харитонova]. Харків: ТОВ «Одіссей», 2006. 1200 с.
19. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.

20. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40. Ст. 492.

21. Спадкове право: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / кол. авт. ; кер.авт. кол. канд. юрид. наук, доц. Нестерцова- Собакарь О.В. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ. 2017. 164 с. http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/3813/1/Спадкове_право.pdf

22. Спадкове право: проблеми теорії та практики: монографія / Г. В. Анікіна та ін. ; голов. ред. С. Д. Гринько. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 502 с. [https://univer.km.ua/sites/default/files/ЮФ/Кафедра%20цив%20права/СП%20фрагмент%20\(1\).pdf](https://univer.km.ua/sites/default/files/ЮФ/Кафедра%20цив%20права/СП%20фрагмент%20(1).pdf)

3.2. Допоміжні джерела

Теми 1-2.

Спадкове право як підгалузь цивільного права.

Загальні положення спадкового права.

1. Актуальні проблеми спадкового права : [навч. посіб.] / За ред. Ю. О. Заїки, О. О. Лов'яка. Київ: КНТ, ЦУЛ, 2014. 336 с.

2. Васильченко В. В. Римське спадкове право на тлі права сучасного. Монографія. Запоріжжя: Верже, 1999. 130 с.

3. Заїка Ю. О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні: Монографія. Київ: НАВСУ, 2004. 288 с.

4. Нелін О. Еволюція норм спадкового права в процесі становлення і розвитку правової системи України. *Юридична Україна*. 2013. № 1. С. 62-66.

5. Оксанюк Н. М. Класифікація принципів спадкування. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 151-155.

6. Печений О. П. До питання про особливості спадкових правовідносин. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 129. С. 99-103.

7. Ромовська З.В. Реформа спадкового права. *Українське право*. 1997. № 1. С.101-107.

Тема 3.

Спадкування за заповітом

1. Васильченко В.. Спадкування права на обов'язкову частку за новим цивільним законодавством: доктринальні проблеми. *Право України*. 2003. № 10. С. 120-123.

2. Гнезділова Л.. Спадкування обов'язкової частки: деякі питання. *Право України*. 2003. № 2. С. 70-73.

3. Коротюк О. В. Заповіти: роз'яснення, зразки нотаріальних документів, судова практика: навчально-практичний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 184 с.

4. Кухарев О. Застосування юридичних фікцій у сфері спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. Київ, 2015. № 1 (229). С. 27-31.

5. Чуйкова В.Ю. Правові питання спадкування за заповітом. автореф. дис... канд. юрид. наук. Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Харків, 1999.

6. Шевченко О. Заповіт як підстава спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 8. С. 36-39.

7. Шевчук Л.В. Заповіт як підстава виникнення правонаступництва в цивільному праві України. автореф. дис... канд. юрид. наук. НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2001.

Тема 4.

Спадкування за законом

1. Баранова Л. Охорона прав спадкоємців шляхом зміни черговості спадкування за законом. *Вісник Академії правових наук України : збірник наукових праць*. Президія Академії правових наук України. Харків, 2010. № 4 (63). С. 138-144.

2. Ковальчук Я.В. Основоположні аспекти відмінності між спадкуванням за законом та спадкуванням за заповітом. *Часопис Київського університету права : український науково-*

теоретичний часопис. Київський ун-т права НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2010. № 4 : До 15-річчя Київського університету права НАН України. С. 198-201.

3. Кухрєв О. Спадкування за законом. Право представлення. *Мала енциклопедія нотаріуса : науково-практичний журнал. Юрид.-видав. приватне п-во "СТРАЙД"*; ред. рада.: В. Марченко, Н. Парфьонова, В. Бринцев [та ін.]. Харків, 2020. № 5 (113), жовтень 2020 р. С.7-28.

4. Марченко В. Порядок спадкування громадянами, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2009. № 3. С. 107-108.

5. Мотринєць О. Проблемні питання спадкування за законом в Україні: теорія та практика. *Актуальні питання державотворення в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. Дню науки юрид. ф-ту 20 трав. 2016 р. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т, Рада молодих вчених, Наук. т-во студентів*; [редкол.: І.С. Гриценко та ін. ; уклад.: І.С. Сахарук, А.О. Левченко, А.В. Дідилівський]. Київ : Київський університет, 2016. Т. 2. С. 67-68

6. Піцик Х. З. Права та обов'язки спадкоємця і спадкодавця при спадкуванні за законом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2012. 16 с.

7. Піцик Х.З. Правовий статус спадкоємців при спадкуванні за законом. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Право*. Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького. Івано-Франківськ, 2018. Вип. 5 (17). С. 124-132.

Тема 5-6.

Здійснення права на спадкування. Охорона спадкового майна.

1. Гончарова А. Розмежування понять «спадкова трансмісія» та «спадкове представлення». Підприємництво, господарство і право. 2009. № 11. С. 48-50.

2. Жилінкова І. Законодавчі моделі переходу права на прийняття спадщини (спадкові трансмісії). *Нотаріат для вас : Науково-практичний журнал*. 2010. № 1/2. С. 28-31.

3. Жилінкова І.В. Реалізація прав спадкоємців на відмову від прийняття спадщини. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 8. С. 67-75.

4. Івченко В. Порядок закликання до спадщини та оформлення спадкових прав. *Юридичний журнал*. 2007. № 9. С. 84-85.

5. Кармаза О.О. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. *Юриспруденція: теорія і практика: Щомісячний науково-практичний журнал*. 2007. № 2. С. 2-5.

6. Ковальчук Я. Право на відмову від прийняття спадщини. *Юридичний журнал: Аналіт. матеріали. Коментарі. Судова практики*. 2007. № 3. С. 30-31.

7. Кухарєв О.Окремі питання відкликання відмови від прийняття спадщини та визнання такої відмови недійсною. *Нотаріат для вас: Науково-практичний журнал*. 2011. № 3. С. 40-44.

8. Кухарєв О.Є. Виконання заповіту: проблеми теорії та практики. Монографія. ТОВ «Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив», 2009. 263 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187224323.pdf>

9. Федорич І. Я. Способи прийняття спадщини: теоретично-правовий аналіз спадкового правовідношення. *Адвокат*. 2012. № 10. С. 33-38.

10. Хороша Т. С. Реалізація Конвенцій Ради Європи з питань спадкування в правовій системі України]. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 159-164.

11. Черногор Н. В. Визначення строків та термінів у спадковому праві України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 59. С. 320-326.

Тема 7.

Договори у спадковому праві

1. Васильченко В. Розробка теорії спадкового договору на сучасному етапі. *Вісник прокуратури*. 2003. № 11. С. 68-73.

2. Васильченко В. Спадковий договір: деякі міркування з приводу нормотворчості.

Підприємництво, господарство і право. 2003. № 12. С. 34-47.

3. Васильченко В. Юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права. *Право України*. 2003. № 6. С. 118-121.

4. Приймак Г.О. Актуальні проблеми правової природи спадкового договору. Сучасна цивілістика - 12 років назустріч майбутньому : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 27-28 квіт. 2017 р. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Ф-т цивіл. та госп. юстиції ; [відп. за вип.: Д.О. Колодін]. Одеса : Юридична література, 2017. С. 149-151.

5. Майданик Р.А. Спадковий договір у цивільному праві України. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2007. № 2 (22). С. 90-105.

6. Мазуренко С.В. Спадковий договір у цивільному праві України: дис. канд. юрид. наук.: 12.00.03. Одеса, 2004. 198 с.

7. Ромовська З.В. Спадковий договір. *Нотар-XXI*. 2003. № 3 (13). С. 14-15.

8. Турлуковський Я. Спадковий договір в українському цивільному праві: теорія та практика. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 6. С. 34-41.

9. Ульяненко О.О. Шлюбний договір у сімейному праві України. Автореф. дис... канд. юрид. наук. Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Київ, 2003.

10. Фурса С.Я. Суб'єкти спадкового договору, їх права та обов'язки. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2006. № 1. С. 15-30.

11. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Спадковий договір. Київ: Видавець Фурса С.Я., 2006.

12. Чуйкова В. Правова характеристика спадкового договору. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 4. С. 3-7.

13. Шама Н.П. Спадковий договір у цивільному праві України: дис. канд. юрид. наук.: 12.00.03. Львів, 2008. 199 с.

14. Шама Н.П. Зміст спадкового договору. *Вісник Академії адвокатури України*. 2007. № 2 (9). С. 40-46.

15. Шама Н.П. Правова природа спадкового договору. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2006. № 2 (18). С. 144-148.

16. Шама Н.П. Спадковий договір як підстава правонаступництва: Актуальні питання реформування правової системи України. Збірник наукових статей за матеріалами I Міжвузівської науково-практичної конференції 27-28 травня 2005 р., м. Луцьк. Волинський державний університет імені Лесі Українки, 2005. (Частина II). С. 82-86.

17. Шама. Н.Поняття та ознаки спадкового договору. *Вісник Львівського університету. Серія юрид.* 2009. Вип. 49. С. 142-150.

Тема 8.

Захист спадкових прав за законодавством України.

1. Бондар М. Захист спадкових прав ВПО: актуальні питання. *Юридичний вісник України : все про закони - в одній газеті: загальнонаціональна правова газета*. Київ, 2023. 1-18 вересня (№ 34/36). С. 35

2. Близнюк Н. Деякі аспекти захисту спадкового права. *Юридична газета. Київ*, 2015. 24 листопада (№ 47). С. 20-21

3. Верещінська І. В. Предмет доказування у справах щодо спадкування: автореф. дис канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2015. 18 с.

4. Дзера І.О. Теоретичні та практичні проблеми захисту права власності в спадкових правовідносинах. *Вісник Національної академії правових наук України : науковий юридичний журнал*. Харків, 2020. Т. 27, № 3. С. 115-132.

5. Дякович М. М. Особливості нотаріальної охорони і захисту у спадкових правовідносинах. *Європейські перспективи*. 2015. № 1. С. 136-140.

6. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. Т. 12. Спадкове право. Ю. О. Заїка, А. М. Єрух, Ю. М. Козьяков, В. І. Крат, І. М. Кучеренко. Харків : Страйд, 2009. 544 с. (Коментарі та аналітика).

7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40. Ст. 492.
8. Заїка Ю. Цивільно-правові способи захисту спадкових прав. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 1. С. 75-80.
9. Завгородня І. М. Розгляд судами справ у спорах, що виникають із спадкових правовідносин: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Х, 2016. 23 с.
10. Карапетян С. К. Проблемні питання правозастосування у спадкових правовідносинах. *Наше право*. 2013. № 13. С. 177-181.
11. Печений О. Деякі проблеми судової практики у справах про спадкування у світлі оновлення процесуального законодавства. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. Національна асоціація адвокатів України. Київ, 2018. № 5 (43), травень. С. 32-38

Тема 9.

Загальна характеристика спадкового права зарубіжних країн

1. Бандура С.О. Теоретичні та законодавчі основи спадкування: Іспанія та Україна. *Цивілістична процесуальна думка : науково-практичний журнал*. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури ; відп. за вип.: Фурса С.Я., Дерій О.О. Київ, 2018. № 1. С. 6-12
2. Діковська І.А. Підходи до колізійного регулювання спадкових договорів у спадковому регламенті ЄС та можливість їх адаптації до законодавства України. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС» : 8 червня 2018. «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС», міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Гельватика, 2018. С. 116-118.*
3. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424#Text
4. Конвенція про запровадження системи реєстрації заповітів від 16.05.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_678#Text
1. Кармаза О.О. Міжнародне спадкове право: Науково-практичний посібник. Київ: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007.
2. Кармаза О.О. Спадкування у сучасному міжнародному приватному праві: автореф. дис... канд. юрид. наук. Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Київ, 2006. 18 с.
3. Кернична С.Я. Правове регулювання спадкування та заповітів в європейському законодавстві. *Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Інститут держави і права ім.Корецького В.М. НАН України. Київ, 2010. Вип. 47. С. 378-382.
4. Киричук Б.С. Особливості правового регулювання спадкового договору в цивільному законодавстві України та зарубіжних держав. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Національний університет водного господарства та природокористування*. Рівне, 2023. Вип. 2 (20). С. 78-81.
5. Слома В. Спадкування за заповітом відповідно до законодавства України та деяких зарубіжних країн. *Вісник Національної академії прокуратури України*. Київ, 2015. № 1 (39). С. 42-47.
6. Стефанчук М.О. Спадковий договір за законодавством України та зарубіжних країн. *Юридична Україна : щомісячний науковий журнал*. Київ. регіон. центр Нац. акад. правових наук України ; Н.-д. ін-т приватного права і підприємництва ім. акад. Ф.Г. Бурчака Нац. акад. правових наук України ; ТОВ «Юрінком Інтер» ; редкол. : О.Л. Копиленко, В.С. Ковальський, М.К. Галянтич [та ін.]. Київ, 2024. № 1 (253). С. 22-30.
7. Труфанова Ю. Спадковий договір: гармонізація з правом Європейського Союзу.

Ю. Труфанова, Х. Яценко. Актуальні проблеми правознавства : збірник наукових праць. Західноукр. нац. ун-т, Юрид. ф-т ; голов. ред. Слома В.М. ; редкол.: Балинська О.М., Банах С.В., Гречанюк С.К. [та ін.]. Тернопіль, 2022. Вип. 2 (30). С. 115-120.

8. Шама Н.П. Порівняльно-правова характеристика спадкового договору за законодавством України та Німеччини. Збірник тез наукових робіт учасників I Всеукраїнської цивілістичної наукової конференції студентів та аспірантів. 24-25 лютого 2006 р. Одеса: Фенікс, 2006. С. 53-55.

9. Шама Н.П. Правове регулювання спадкового договору в зарубіжних країнах. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції. 9-10 лютого 2006 р. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. С. 491-493.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://sc.gov.ua/> — Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ.
3. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
4. <http://www.scourt.gov.ua/> — Верховний Суд України.
5. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
6. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
7. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
8. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
9. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
10. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
11. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
12. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України

Оновлення навчально-методичних матеріалів – викладачі кафедри:

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, докторка філософії з права
_____ М. І. Ромась

Схвалено кафедрою цивільного права та процесу
28 серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри _____ С.Д.Гринько
28 серпня 2024 року

Обліковий обсяг оновлення навчально-методичних матеріалів – 1,00 ум.др.арк.